

УДК 811.112.2'42:398.23

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/87-1-35>

Сергій ВАПІРОВ,

orcid.org/0009-0005-4339-4323

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри німецької філології, перекладу та світової літератури

Запорізького національного університету

(Запоріжжя, Україна) *sergevapirov72@gmail.com*

Оксана СОКОЛОВА,

orcid.org/0000-0002-0684-2888

викладач кафедри викладання другої іноземної мови

Запорізького національного університету

(Запоріжжя, Україна) *xenta.lime@gmail.com*

СТИЛІСТИКА ГУМОРУ В НІМЕЦЬКОМОВНИХ АНЕКДОТАХ ПРО ПОЛІТИКІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНЕКДОТІВ ПРО НІМЕЦЬКИХ ФЕДЕРАЛЬНИХ КАНЦЛЕРІВ Г. КОЛЯ, Г. ШРЕДЕРА, А. МЕРКЕЛЬ)

Стаття присвячена складності та багатогранності такого явища як гумористичний дискурс, різновидом якого є політичний анекдот. Вітчизняні та зарубіжні дослідники розглядали та продовжують розглядати різні аспекти цього явища: природу та психологію гумору, механізми його породження. Проте складний, у певних своїх атрибутах амбівалентний феномен сміхової культури не у всіх її жанрах належно вивчений. Це стосується особливо живучого й мобільного жанру – анекдоту в німецькому фольклорі, сутність змісту й форми якого потребує всебічних студій, адже анекдот як жанр виконує не тільки викривальну функцію (мається на увазі політичний анекдот), а й розважальну, та не позбавлену філософічності – іронічного погляду на «суєту суєт».

По-перше, будь-яка культура або субкультура створює власну систему цінностей і реалізує її у формі анекдоту. Це обумовлюється двома моментами: по-перше, анекдот представляє собою белетризований колективний досвід звичайних носіїв культури, а не професійного творця-літератора. По-друге, картині світу, що складає когнітивну основу текстів анекдотів, властива глобальність, адже анекдот відбиває всі значущі сторони буття суспільства, у ньому вербалізуються найважливіші професійні та культурні стереотипи.

Розглянуті нами образи політиків мають лінгвокультурну значущість і не тільки у плані розуміння їх типових характеристик, але й у плані вивчення гумористичного сприйняття їх образів. Більшість визначених нами стереотипних характеристик є негативними. Було з'ясовано, що політичні стереотипи будуються навколо уявлень про професійні якості та обов'язки провідних політиків. Для них характерні безвідповідальність, брехливість, безграмотність та пихатість.

Гумористичний ефект/гумористична конотація визначається тематикою, аксіологією, спрямованістю комунікації, зорієнтованої на виявлення невідповідностей або ж алогічних суперечностей у реальному житті, що зумовлюють виникнення сміхового ефекту. Серед найважливіших засобів створення комічного ефекту слід назвати: мовну гру слів або значень (полісемія, омонімія), метафорика, елементи мовного алогізму та чорного гумору (найменування, що викликають первинну реакцію зворотну сміховій) тощо.

Ключові слова: анекдот політичної тематики, ефект комічного, мовна гра, каламбур, іронія, сарказм.

Serhiy VAPIROV,

orcid.org/0009-0005-4339-4323

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of German Philology, Translation and World Literature

Zaporizhzhia National University

(Zaporizhzhia, Ukraine) sergevapirov72@gmail.com

Oksana SOKOLOVA,

orcid.org/0000-0002-0684-2888

Lecturer at the Department of Teaching a Second Foreign Language

Zaporizhzhia National University

(Zaporizhzhia, Ukraine) xenta.lime@gmail.com

STYLISTICS OF HUMOR IN GERMAN-LANGUAGE JOKES ABOUT POLITICIANS (BASED ON JOKES ABOUT GERMAN FEDERAL CHANCELLORS G. KOHL, G. SCHROEDER, A. MERKEL)

The article is devoted to the complexity and multifacetedness of such a phenomenon as humorous discourse, a type of which is a political joke. Domestic and foreign researchers have considered and continue to consider various aspects of this phenomenon: the nature and psychology of humor, the mechanisms of its generation. However, the complex, ambivalent phenomenon of laughter culture in certain of its attributes has not been properly studied in all its genres. It has not only an expository function (meaning a political joke), but also an entertaining one, and not devoid of philosophical content – an ironic view of the "vanity of vanities".

Firstly, any culture or subculture creates its own system of values and implements it in the form of a joke. This is due to two points: first, the joke represents a fictionalized collective experience of ordinary cultural bearers, not a professional creator-literary person. Secondly, the picture of the world that forms the cognitive basis of anecdotal texts is characterized by globality, because the anecdote reflects all significant aspects of the existence of society, and the most important professional and cultural stereotypes are verbalized in it.

The images of politicians we have examined have linguocultural significance not only in terms of understanding their typical characteristics, but also in terms of studying the humorous perception of their images. Most of the stereotypical characteristics we have identified are negative.

Most of the stereotypical characteristics we identified are negative. It was found that political stereotypes are built around perceptions of the professional qualities and responsibilities of leading politicians. They are characterized by irresponsibility, deceit, illiteracy, and arrogance.

The humorous effect / humorous connotation is determined by the subject matter, axiology, and direction of communication, which is focused on identifying inconsistencies or illogical contradictions in real life that cause a laugh effect. Among the most important means of creating a comic effect, one should mention: linguistic play on words or meanings (polysemy, homonymy), metaphors, elements of linguistic alogism and black humor (names that cause an initial reaction opposite to laughter), etc.

Key words: *political joke, comic effect, language play, pun, irony, sarcasm.*

Постановка проблеми. Серед проблем з гуманітарного характеру, що вже не одне століття цікавлять соціологів, психологів, а віднедавна й філологів, проблема комічного є, безсумнівно, однією з найскладніших. У дослідженнях проблеми мовної реалізації комічного сучасна лінгвістика неодноразово звертала увагу на семантико-стилістичний аспект мовленнєвих одиниць, «пов'язаний із окресленням ролі слова, його семантичних та емоційно-експресивних модифікацій, спрямованих на створення гумористичного ефекту, а також словесно-ситуаційних засобів комічного» (Сіроштан, 2020: 240).

Анекдот можна охарактеризувати як «розважальне оповідання з максимально лаконічним сюжетом про незвичайні (в т. ч. й смішні) випадки з життя знаменитих діячів» (Кімакович, 2013).

З точки зору лінгвостилістики звертає на себе увагу провідний змістовий мотив анекдоту – пародія, у цьому полягає його основна жанрова функція: пародіювання офіційної культури у всіх її проявах (Вапіров, 2010: 38).

Аналіз досліджень. Анекдоту політичної тематики неодноразово ставав об'єктом дослідження сучасних філологів. Теоретичною основою для проведення цього дослідження стали праці таких вітчизняних та закордонних вчених, як Д. В. Мовчан, І. Е. Сніховська (стилістичні засоби комічного у політичному анекдоті), Н. Кондратенко, К. А. Єремєєва, В. О. Куліков (класифікація політичного анекдоту); Н. Головецька, Н. П. Карпчук (гумористична репрезентація політичних та історичних персоналій в анекдоті).

Мета статті – визначити основні засоби вербалізації комічного в німецькомовних анекдотах про відомих політиків Німеччини.

Виклад основного матеріалу. Анекдот політичної тематики – це як «коротке смішне оповідання про певну політичну ситуацію, поведінку чи риси характеру лідера чи представника певної групи» (Карпчук, 2007). Н. Кондратенко вказує на те, що так звані «іміджеві політичні анекдоти, які спрямовані на створення позитивного або негативного іміджу певного політика, є одним з різновидів політичного анекдоту (ПА)». Ці анекдоти конструюються та поширюються спеціально для виконання певних політичних завдань, як то висміювання політичних опонентів, їхніх ідей, дій або особистостей якостей.

ПА часто експлуатують усталені стереотипи про політиків загалом або про представників певних політичних сил. Це можуть бути стереотипи щодо їхньої корумпованості, жадібності, некомпетентності, відірваності від народу, схильності до популізму тощо. Сміхова реакція реципієнта виникає, коли хтось обирає утилітарну стратегію всупереч етичним нормам, або навпаки, коли несподівано проявляється висока моральність у ситуації, де цього ніхто не очікує.

Коли політичний діяч демонструє цинічне ігнорування моральних принципів заради досягнення конкретної, часто особистої, вигоди (влада, гроші, популярність), це може викликати сміх як реакцію на абсурдність та неприйнятність такої поведінки. Сміх тут може бути формою соціального осуду, висміювання аморальності. І, навпаки, комізм може виникнути, коли від політиків, які часто сприймаються як цинічні та безпринципні, несподівано демонструється високий рівень моральності, чесності або самопожертви. Несподіваність такої поведінки, яка суперечить усталеним стереотипам, може викликати іронічний або навіть захоплений сміх. Це може бути реакцією на руйнування негативних стереотипів та підкреслення бажаності такої поведінки.

Зауважимо, що ключовим механізмом комічного є навмисний збій у логіці мислення, і він обов'язково пов'язаний з феноменом обманутого очікування. Це означає, що гумор виникає, коли наш розум будує певну логічну послідовність або очікує передбачуваного результату, а потім ця послідовність різко порушується або замінюється чимось несподіваним, абсурдним або нелогічним. Іншими словами, «невідповідність і парадоксальність є відхиленням від максими релевантності, вигаданість подій, діалогів, персонажів означає ігнорування максими кількості інформації, гра

слів і двозначність свідчать про ігнорування максими стилю» (Бречак, 2017: 20).

Українська дослідниця Н. Кондратенко акцентує увагу на тому, що анекдоти можна класифікувати на предметні і мовні жарти. Для предметних жартів важливий комізм ситуації, а для мовних – застосований лінгвістичний механізм (Кондратенко, 2011).

Перший тип комізму виникає безпосередньо з описуваної ситуації. Сміх викликається несподіваним поворотом подій, алогічністю обставин, абсурдністю дій персонажів або їхнім потраплянням у комічні положення. Для розуміння ситуативного комізму важливий контекст твору, опис обставин і дій. Так, поєднання гіперболи та сарказму допомагає висловити критику цінової політики Герхарда Шредера: *Was passiert, wenn wir Gerhard Schröder in die Wüste schicken? Lange erst einmal nichts – und nach vier Jahren wird der Sand teuer!*" Анекдот натякає, що навіть у пустелі, де пісок є в надлишку і, здавалося б, нічого не коштує, Шредер зміг би підвищити його ціну.

Наступний анекдот використовує стереотипне уявлення про те, що люди, які не є носіями німецької мови, говорять нерозбірливо: *"Bei einem Staatsempfang mit Abendessen sitzt Angela Merkel neben einem Schwarzen und weiß nicht, wie sie sich mit ihm unterhalten soll. Sie deutet auf das Essen und fragt ihn: "Ham-Ham gut?" Der Schwarze nickt, sagt aber nichts. Merkel deutet auf den Wein und fragt: "Glück-Glück gut?" Wieder nickt der Schwarze nur. Nach dem Essen werden Reden gehalten und auch der Schwarze hält eine, in perfektem Deutsch. Dann setzt er sich wieder und fragt Merkel: "Bla-Bla gut?"*

Іронія полягає в тому, що Ангела Меркель, яка вважає, що чорношкірий чоловік не володіє німецькою мовою, сама використовує примітивні звуконаслідування. Натомість, він виявляється освіченою людиною, яка вільно володіє німецькою мовою. Контраст між примітивною мовою Меркель і досконалою німецькою мовою чорношкірого чоловіка підкреслює іронію ситуації. Фінальна репліка чорношкірого чоловіка «Бла-бла добре?» – несподіваний поворот (панчлайн) – створює комічний ефект і підкреслює абсурдність ситуації.

Другий тип комічного – лінгвістичний комізм – створюється різними мовними засобами в семантичній та синтаксичній площині тексту, як то: повторення слів, фраз, мовних конструкцій, що в незвичному контексті або надмірній кількості створює абсурдність або підкреслює щось смішне; навмисне перебільшення або зменшення розмірів,

якостей, значущостi чогось, а також порушення мiжпредметних, понятiйних i власне знакових характеристик висловлювання (Мовчан та iн., 2022: 102). Цей тип комiчного розкривається у використаннi надмiрного або несподiваного повтору, градацiї та контрасту; останнiй розумiється як рiзке зiставлення протилежних iдей, образiв, що може створити комiчний ефект, як це має місце в анекдотi про ворожку та Ангелу Меркель:

"Angela Merkel sucht eine Wahrsagerin auf. Diese konzentriert sich, schlieÙt die Augen und sagt: „Ich sehe Sie in einem offenen Wagen eine breite StraÙe entlang fahren. Das Volk klatscht Beifall. Es ist gl¼cklich wie selten. Einige laufen hinter dem Wagen her. Die Menschenmenge ist so dicht, dass die Polizei den Weg nur mit M¼he freihalten kann. Die Leute rufen voller Hoffnung: „Jetzt wird alles wieder gut!“ Als Merkel das h¼rt, platzt sie vor Gl¼ck und fragt die Wahrsagerin: „Und wie reagiere ich darauf?“

Die Antwort der Wahrsagerin: „Das kann ich nicht erkennen, der Sargdeckel ist zu!“

Радiсна картина, яку показує ворожка, рiзко контрастує з фiнальним, сумним поворотом. Елемент чорного гумору – фраза «кришка труни закрита» – робить анекдот абсурдним i смiшним, але водночас моторошним. Фiнальна реплiка ворожки повнiстю змiнює сприйняття попереднього опису. Це несподiваний поворот, який руйнує очiкування та створює комiчний ефект.

Як усний мовленнєвий жанр побутовий анекдот дуже часто є вираженням специфiчної мовної гри, яку I. Е. Снiховська розглядає як «експериментальну дiю над мовним знаком – свiдоме порушення суб'єктом мовлення правил вживання мовного знаку в тексті» (Снiховська, 2005: 6).

Рiзновидом мовної гри є каламбур, що виникає на пiдгрунтi полiсемiї та омонiмiї. Н. Б. Наливайко акцентує увагу на функцiональному аспектi цього стилiстичного прийому i вважає, що вiн заснований на рiзних формах подiбностi лексичних одиниць (омонiмiя, паронiмiя), i передбачає порушення нормативного вживання мовних одиниць для досягнення певного естетичного ефекту переважно комiчного (Наливайко, 2017: 162): *"Der neue polnische Præsident Duda stellt sich bei Frau Merkel vor: „Duda!“ – „Wer ich?“ – „Nein ich!“*. Основний комiчний ефект досягається за рахунок того, що "Duda" звучить як "Der da" (той там) нiмецькою, що створює непорозумiння. Анекдот використовує типовий сценарiй непорозумiння, де одна людина говорить щось, а iнша розумiє це неправильно.

Досить часто анекдот прагне до персонiфiкацiї та концентрується навколо вiдомих людей – акторiв, спiвакiв, полiтикiв. Саме через iх популярнiсть досягається яскравiсть змiсту анекдоту. Прагматичний успiшнiсть анекдоту залежить вiд рiвня дотепностi, актуальностi теми, розташування дiйових осiб в офiцiйній «картинi свiту», а також великою мiрою вiд його спроможностi порушити табу i висмiяти речi серйознi, важливи, священнi, або тi, що подаються як такi:

"Kohl und Scharping unterhalten sich. Sagt Scharping: "Pass mal auf, ich zeig dir jetzt, wie bl¼d mein Chauffeur ist!" Scharping dreht sich zu seinem Chauffeur um und sagt: "Fahr mal zu mir nachhause und schau nach, ob ich da bin!" Der Chauffeur setzt sich ins Auto und f¼hrt los. Daraufhin sagt Kohl: "Der ist ja wirklich bescheuert – er h¼tte doch einfach anrufen k¼nnen".

Иронiя у цьому анекдотi полягає в тому, що Гельмут Коль, намагаючись висмiяти водiя Шарпiнга, сам демонструє ще бiльшу нерозсудливiсть. Вiн не усвiдомлює, що його «розумна» пропозицiя зателефонувати є такою ж абсурдною, як i дiя водiя. Контраст мiж очiкуваною поведiнкою полiтикiв (якi повиннi бути розумними та розважливими) та iхнiми абсурдними дiями пiдсилює комiчний ефект.

У наступному анекдотi обiгрується ситуацiя, яка характеризує iнтелектуальнi здiбностi Г. Коля: *"Helmut Kohl ist in England auf Staatsbesuch. Nach einem harten Arbeitstag gehen er und John Major in einen Pub, um ein Bier zu trinken. John Major trinkt ein dunkles englisches Bier und Helmut Kohl nat¼rlich ein Helles. Sie stoÙen an und John Major sagt: "To your health!" Helmut Kohl antwortet: "To your 'dunkels'!"*

Справа у тому, що канцлер серед європейської полiтичної елiти користується «славою» полiтика, який не знає жодної iноземної мови. Основний комiчний ефект досягається за рахунок непорозумiння, що будується на грі слiв за схожiстю звучання слiв "health" (здоров'я) та "Helles" (світле пиво). Коль сприймає фразу Джона Мейджора "To your health!" як "To your Helles!" i вiдповiдає, використовуючи аналогiчну конструкцiю з "dunkels" (темне пиво). Це створює кумедну ситуацiю, оскiльки Коль перетворює побажання здоров'я на побажання випити темного пива.

На грі слiв будується наступний анекдот про зустрiч Гельмута Коля з вiдомим регбiстом Мак-Грегором на вечiрцi у Рейгана: *"Auf einer Party bei Reagans wird der ber¼hmte Rugby-Spieler McGregor dem Kanzler vorgestellt. Sagt Kohl: "Es w¼rde mich wirklich freuen, wenn Sie uns sp¼ter etwas auf ihrem*

Rugby vorspielen könnten". "Rugby" співзвучне з назвою музичного інструменту "Bugle" (горн, ріжок). Гельмут Коль, очевидно, плутає ці два поняття і просить регбіста «зіграти щось на своєму регбі», ніби це музичний інструмент.

Комізм ситуації полягає в непорозумінні Коля щодо професії МакГрегора та сутності регбі. Він не розуміє, що регбі – це вид спорту, а не музичний інструмент. Очікується, що політичний лідер такого рівня знатиме про відомого спортсмена та вид спорту, яким він займається.

Головний комічний ефект в анекдоті про Герхарда Шредера полягає в подвійному змісті останньої репліки фермера: *"Gerhard Schröder hat sich im Bayerischen Wald verlaufen. Kommt ein Bauer mit einem Langholzfuhrwerk gefahren. Fragt Schröder, ob er ihn den Weg zeigen kann. Der Bauer sagt: „konntst di hinten auf den längsten Baum aufsetz'n, nacha bring i di scho hoam.“ Tatsächlich kommt er gut an und bedankt sich für die Hilfe. Sagt der Bauer: „Des macht doch nix, ich hätt' sowieso hinten an roten Lumpen dran binden müssen!“*. Шредер сприймає його допомогу як акт доброти, але фермер пояснює, що він все одно повинен був прив'язати червону ганчірку до кінця колоди для безпеки. Словосполучення "roter Lumpen" асоціюється з політичними поглядами Шредера, що додає сатиричний відтінок. Крім того, стилістичний прийом мовної гри доповнюється іншими мовними елементами, як то регіональний діалект, що додає зміст колориту та створює контраст між вишуканою мовою політика та простотою сільського жителя.

Порушення семантичної та синтаксичної сполучуваності часто створюють первинний, безпосередній комічний ефект, який може викликати миттєву сміхову реакцію. Проте, справжній гумор, особливо такі його форми як сатира та іронія, не обмежується лише цими формальними прийомами.

Стилістичні прийоми, використані в анекдоті *"Was ist der Unterschied zwischen Schröder und Gott? Gott weiß, dass er nicht Schröder ist..."* включають в себе порівняння – зіставлення зображуваного предмета, або явища, з іншим предметом за загальною для них обох ознакою, так званий *tertium comparationis*, тобто третій елемент порівняння.

Анекдот не містить прямої критики дій чи політики Шредера. Однак, через іронічне порівняння з Богом, він неявно виражає негативне ставлення до нього. Сам формат запитання «Яка різниця між... і...?» прямо передбачає порівняння двох об'єктів – колишнього канцлера Німеччини Герхарда Шредера та Бога. Відповідь «Бог знає, що він не Шредер» є іронічною. Вона не дає прямої відповіді на

запитання про відмінності, а натомість підкреслює, з точки зору автора анекдоту, негативні якості або непопулярність Шредера, порівнюючи його з Богом. Іронія полягає в тому, що знання Бога про свою ідентичність використовується для принизливого порівняння з політиком.

Значене місце у гумористичній репрезентації поведінки федеральних канцлерів займає гіпербола: *"Merkel und Seehofer sitzen im Flugzeug. Da sagt Merkel: "Wenn ich jetzt einen Hundert-Euro-Schein rauswerfe, freut sich ein Deutscher!" Sagt Seehofer: "Wenn ich zehn Zehn-Euro-Scheine hinauswerfe, freuen sich zehn Deutsche!" Sagt der Pilot: "Wenn ich euch beide hinauswerfe, freut sich ganz Deutschland!"* Анекдот побудований на іронічному контрасті між намірами політиків зробити добру справу (роздати гроші) та реакцією пілота, який виражає загальне роздратування. Останній рядок, де пілот говорить про радість «всієї Німеччини», є явним перебільшенням. Це створює комічний ефект, підкреслюючи неприязнь до політиків.

Цілий комплекс стилістичних прийомів спостерігаємо у наступному анекдоті: *"Schröder kommt in den Himmel und wird von Petrus begrüßt. Er blickt sich um und sieht eine riesige Zahl von Uhren. Schröder fragt Petrus, was das bedeuten soll. "Nun, jede Regierung der Welt hat eine Uhr. Wenn die Regierung eine Fehlentscheidung trifft, rücken die Zeiger ein Stück weiter." Schröder schaut noch einmal in die Runde und fragt dann: "Und wo ist die deutsche Uhr?" "Tja", meint Petrus, "die hängt in der Küche als Ventilator!"*

Першою стилістичною фігурою, що потрапляє у фокус гумористичної стилістики є алегорія. Годинники, що представляють уряди різних країн і зрушуються при кожній помилці, є алегоричним образом. Вони символізують ефективність, кількість помилок або загальний стан справ уряду кожної країни.

Величезна кількість годинників ("eine riesige Zahl von Uhren") є гіперболою, що підкреслює велику кількість урядів у світі та, можливо, натякає на потенційну кількість помилок, які вони можуть зробити. Заключна репліка Петра про те, що німецький годинник використовується як вентилятор на кухні, є яскравим прикладом іронії. Замість того, щоб бути частиною ряду інших годинників, німецький годинник вийшов з ладу через надмірну кількість помилок, обертаючись так швидко, що його довелося перетворити на щось інше – вентилятор.

Різновидом мовної гри слів в анекдотах про політиків виступає каламбур, який розуміється

як «лiтературний прийом, який використовує в одному контекстi рiзнi значення слова чи словосполучення зi схожим звучанням» (Наливайко, 2017: 161): "*Vor dem Kanzleramt ist ein Rentner gestürzt. Schröder hilft ihm auf und sagt: Dafür müssen Sie mich das nächste Mal wählen. Antwortet der Rentner: Ich bin auf den Rücken, aber nicht auf den Kopf gefallen!*" Каламбур мiстить вiдповiдь пенсiонера: "*Ich bin auf den Rücken, aber nicht auf den Kopf gefallen!*". Фраза "auf den Kopf fallen" в нiмецькiй мовi є iдiомою, що означає «бути дурним» або «втратити розум». Пенсiонер буквально вказує, що впав на спину, а не на голову, але водночас метафорично заявляє, що він не настiльки наiвний, щоб повірити обi-

цянци Шредера i проголосувати за нього лише через цю допомогу. Це створює комiчний ефект несподiваного та дотепного заперечення.

Висновки. Проведене дослідження ще раз підтверджує факт складності та багатогранності такого явища як гумор, дослідити який можна тільки звернувшись до феномену анекдоту. Розглянуті нами образи вiдомих полiтикiв у нiмецькомовному гумористичному дискурсі крiзь призму стилiстики, мають лiнгвокультурну значущiсть у плані розумiння їх типових характеристик. Серед найважливіших засобiв створення комiчного ефекту слiд назвати мовну гру слiв або значень одного слова, що базується явищах полiсемiї i омонiмiї, метафоричнiсть, алогiзм, iронiю та сарказм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бречак О.О. Прагматичні тригери актуалiзацiї ефекту комiчного в українському анекдотi. *Вiсник КНЛУ. Серiя Фiлологiя*. 2017. Том 20. № 1. С.18–24.
2. Вапіров С. Ю. Анекдот як об'єкт фiлологiчного вивчення. *Нова фiлологiя*. 2010. № 39. С. 38–42.
3. Головецька Н. Образи iсторичних осiб в українському полiтичному анекдотi ХХ столiття. *Молодь i ринок*. 2014. № 9. С. 104–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2014_9_24 (дата звернення: 29.06.2025).
4. Кiмакович Iрина. Фольклорний анекдот як жанр. К.: Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнологiї iм. МТ Рильського НАН України. 2006. URL: <http://proridne.org/folklore/books/> (дата звернення: 29.06.2025).
5. Сремєєва К. А., Куліков В. О. Радянський полiтичний анекдот як форма повсякденного спротиву *Вiсник Харківського нацiонального унiверситету iменi В. Н. Каразiна. Серiя «Iсторiя»*. 2011. № 982, вип. 44. С. 228–241. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIS_2011_982_44_25 (дата звернення: 29.06.2025).
6. Карпчук Н. Полiтичний анекдот як iнструмент PR. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Nvnu/misnarod_vidnos/2007_7/1/4_Pdf (дата звернення: 29.06.2025).
7. Кондратенко Н. Неформальні засоби полiтичної комунiкацiї: дискурс полiтичного анекдоту. 2011. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php> (дата звернення: 29.06.2025).
8. Наливайко Н. Б. Мовна гра як засiб творення комiчного у творi Л. Керролла «Alice in Wonderland». *Молодий вчений*. 2017. № 4.3. С. 159–162.
9. Мовчан Д. В., Стрельникова Є. С., Савчук А. І. Вербалiзацiя комiчного у сучасному полiтичному анекдотi. *Науковий вiсник Мiжнародного гуманiтарного унiверситету. Серiя: «Фiлологiя»*. 2022. № 58. С. 101–104.
10. Сiроштан Т.В. Гумористична конотацiя лексики творiв В. Нестайка (на прикладi роману «Тореадори з Васюківки»). *Українські студiї в європейському контекстi*. 2020. №1. С. 240–243.
11. Снiховська І.Е. Механiзм, засоби та прийоми мовної гри в сучаснiй англiйськiй мовi : автореф. дис. ... канд. фiлол. наук : 10.02.04. Запорiжжя, 2005. 20 с.

REFERENCES

1. Brechak O.O. (2017) Prahmatychni tryhery aktualizatsii efektu komichnoho v ukrainському анекдотi. [Pragmatic triggers of the actualization of the comic effect in a Ukrainian joke] Visnyk KNLU. Serii Filolohiia. Tom 20. № 1. 18–24. [in Ukrainian].
2. Vapirov S. Yu. (2010) Anekdot yak ob'iekt filolohichnoho vyvchennia. [Joke as an object of philological study] Nova filolohiia. 2010. № 39. 38–42. [in Ukrainian].
3. Holovetska N. (2014) Obrazy istorychnykh osib v ukrainському politychnomu анекдотi KhKh stolittia. [Images of historical figures in Ukrainian political jokes of the 20th century] Molod i rynek. № 9. 104–110. [in Ukrainian]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2014_9_24
4. Kimakovych Iryna. (2006) Folklornyi анекдот yak zhanr. [Folklore joke as a genre] K.: Instytut mystetstvovnavstva, folklorystyky ta etnolohii im. MT Rylskoho NAN Ukrainy. [in Ukrainian]. URL: <http://proridne.org/folklore/books/>
5. Yermieieva K. A., Kulikov V. O. (2011) Radianskyi politychnyi анекдот yak forma povsiakdennoho sprotyvu [Soviet political joke as a form of everyday resistance] Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Ser. : Istoriia. № 982, vyp. 44. 228–241. [in Ukrainian]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIS_2011_982_44_25
6. Karpchuk N. (2007) Politychnyi анекдот yak instrument PR. [Political joke as a PR tool] URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Nvnu/misnarod_vidnos/2007_7/1/4.pdf[in Ukrainian].
7. Kondratenko N. (2011) Neformalni zasoby politychnoi komunikatsii: dyskurs politychnoho анекдоту. [Informal means of political communication: the discourse of political joke] Elektronnyi resurs. [in Ukrainian]. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php>

8. Nalyvaiko N. B. (2017) *Movna hra yak zasib tvorennia komichnoho u tvoriv L. Kerrolla «Alice in Wonderland»* [Language play as a means of creating the comic in L. Carroll's work "Alice in Wonderland"] *Molodyi vchenyi*. № 4.3. 159–162.
9. Movchan D. V., Strelnikova Ye. S., Savchuk A. I. (2022) *Verbalizatsiia komichnoho u suchasnomu politychnomu anekdoti*. [Verbalization of the comic in a modern political joke] *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriia: Filolohiia*. № 58. 101–104. [in Ukrainian].
10. Siroshchan T.V. (2020) *Humorystychna konotatsiia leksyky tvoriv V. Nestaika (na prykladi romanu «Toreadory z Vasiukivky»)*. [Humorous connotation of the vocabulary of V. Nestaika's works (on the example of the novel "Toreadors from Vasiukivka")] *Ukrainski studii v yevropeiskomu konteksti*. №1. 240–243. [in Ukrainian].
11. Snikhovska I.E. (2005) *Mekhanizm, zasoby ta pryiony movnoi hry v suchasni anhliskii movi*. [Mechanism, means and techniques of play on words in modern English] *Avtoref... na kand. filol. nauk: 10.02.04 – hermanski movy. Zaporizhzhia*. 20. [in Ukrainian].